

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 6 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági közgyűlést
követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Városi könyvnyomda-vállalat
irodájában.

Ide küldendők a kéziratok
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

Husvét ünnepén.

Irta: **Koncz Ákos.**

Téli álmából felébredt a természet, megtanítva és hitre buzdítva az embert, hogy van feltámadás. A fönséges természet életre pezsdül, arra intve bennünket, hogy mi is dolgozzunk, hogy vetésünk után gazdag aratása legyen az emberi jóakaratnak. A nagy természet, az Isten mindenhatóságának bevégzett remekműve a legjobb tanítómester és aki szavára hallgat, példáját követi, bölcsen futja meg életutját . . .

De nemcsak a természetben van most tavasz, hanem a szivekben is . . . Eltűntek a sötét felhők hazánk egéről . . . Koronás királyunk fejedelmi jóságának és atyai gondoskodásának sugara áttört a fellegeken és ezen szeretet fénykévéjének világánál meglátta hűségeseink aggodalmát . . . Egyetlen szavával lecsendesítette a zajongó, háborgó hullámokat és saját akaratát egybehozva a nemzet jogos óhajtaival, békét parancsolt a politikai szemhatáron. Nemzetünk legjobbjait, legönzletlenebb férfait bizta meg a béke kiépítésével, ezen tette által újból meggyőzve hű nemzetét arról, hogy igazait lelkébe vette, jogait tisztelte és alkotmányunk szentségét elismerte . . .

A tavasz ébredésével tehát eljött a munka ideje. Nagy alkotások várnak megvalósításra, nagy sebek várnak gyógyulásra . . . Sokat szenvedett ez a nemzet nemcsak anyagilag, hanem lelkében is. Ezerévesnél régibb alkotmánya forgott veszedelemben, a jog, igazság és törvény közel állottak a vesztőhelyhez, a szólás és sajtószabadság részére már kovácsolták a hazafiatlanság műhelyében a bilincseket, az igazak a megélhetés bizonytalanságba üzettek a törvénytelenül dolgozó hatalom korbácsával, egyszóval egy oly világot kezdtek rombolni a hatalom emberei, melyet évtizedek bölcsesége és hazaszeretete épített fel . . .

A történelem azonban azt tanítja és a mostani állapot valóban szembeszökően igazolja, hogy az igazság nem halhat meg soha . . . A képzelt jogok bábeli torony módjára összedülnek, az erőszaknak hatalma ideig-óráig tartó és le nem győzheti a nemzeti érzést, a nemzeti akaratot . . .

De hagyjuk a fájó multat és örüljünk a békés jelennek . . . Kezdjünk a nemzetnevelő, nemzeterősítő munkához minden vonalon . . . A kényszerítő körülmények közt beállott stagnálást váltsa fel az egyetértő akaratban megedződő munkásság. Erre a munkára számít városunk közügye és közönsége egyiránt. Az üdvös javaslatok egész serege van letárgyaltan a tanács asztalán és ezek a javaslatok, tervek mindmegannyi bizonyítékai a haladásnak, a város jól felfogott érdekét célzó munkásságnak. Oszoljanak le a béke jegyében a politikai válaszfalak, fogjunk egymással kezét és tegyük le egy oly városi politikának szegletköveit, melyet a különböző politikai nézetek nem törhetnek össze. Vagyis legyünk egy szív, egy lélek, egy akarat a város ügyeinek intézésében, kerülve mindazt, ami a nagy cél elérését gátolhatná.

A feltámadás szent ünnepén pedig, mely a győzhetetlen eszmének, az örök Igazságnak örökké zengő éneke teljék meg lelkünk az egymás iránt való szeretettel és az ébredő tavasz éltető levegője aczélozza meg karjainkat a városunk érdekeit védő, közhasznú munkára!

Halleluja! Halleluja!

Az új kormány kinevezése.

A »Budapesti Közlöny« április 10-iki rendkívüli kiadásában a következő királyi kéziratokat közölte:

Kedves báró Fejérváry!

Kérelmének megfelelőleg Önt magyar miniszterelnöki állásától felmentettem.

Ezen, a legnehezebb körülmények közt példátlan áldozatkészséggel viselt állásában a személyemhez való leghűbb ragaszkodástól, valamint a legtisztább hazafiságtól vezéreltetve, önfeláldozó buzgalommal kitűnő szolgálatokat teljesített. Kiváló érdemeit még emelte az önzetlen és sikeres tevékenysége, amelyet Magyarország eddigi válságos politikai helyzetéből a békés kibontakozás megvalósítása körül kifejtett.

Ezen, valamint előzőleg is évek hosszú során át, nevezetesen a honvédség nagymérvű fejlesztése által a trón és a haza körül szerzett nagy érdemeiért Önnek hálás köszönetet mondok és biztosítom különösen kegyelemről és őszinte vonzalmamról, amellyel Önhöz, valamint eddig is, ugy ezentul is változatlanul hajlandó maradok.

Kelt Bécsben, 1906. évi április hó 8-án.

Ferencz József s. k.

*

Magyar miniszterelnököm előterjesztésére Személyem körüli magyar miniszteremmé gróf Zichy Aladárt, magyar belügyminiszteremmé gróf Andrássy Gyula belső titkos tanácsosomat, kereskedelemügyi magyar miniszteremmé Kossuth Ferenczet, földmívelésügyi magyar miniszteremmé dr. Darányi Ignáczt belső titkos tanácsosomat, vallás- és közoktatásügyi magyar miniszteremmé gróf Apponyi Albert belső titkos tanácsosomat, magyar igazságügyminiszteremmé pedig Polónyi Gézátt nevezem ki és a magyar pénzügyminiszterium vezetésével, valamint a magyar honvédelmi miniszter és a horvát szlavon-dalmátországi tárcanélküli miniszter teendőinek ideiglenes ellátásával előterjesztő miniszterelnökömet bizom meg.

Az illetőkhöz intézett kéziratomat további intézkedés végett mellékelem.

Kelt Bécsben, 1906. évi április hó 8-án.

Ferencz József s. k.,

Wekerle Sándor s. k.

*

Az országgyűlés összehívása.

Az országgyűlés egybehívásáról ez a közlés szól:

Ő császári és apostoli királyi Felsége a minisztertanács előterjesztésére a törvényhatóságokhoz a következő kegyelmes királyi meghívó levelet méltóztatott kibocsájtani:

Mi első Ferencz József Isten kegyelméből Ausztria császára, Csehország királya stb. és Magyarország apostoli királya.

Kedvelt Hivőink!

Uralkodói kötelmeinkhez tartozván az ország törvényeinek hű és pontos végrehajtása fölött örködni.

Mínthogy az 1848. évi IV-ik t.-cz. I. s. §-a az országgyűlést évenként Budapestre egybehívatni rendeli és mínthogy számos függőben levő kérdés mielőbbi megoldását a nemzet erkölcsi és anyagi érdekei sürgősen megkövetelik:

ennélfogva elhatároztuk, hogy az ország főrendeit, képviselőit a folyó év május havának 19-ik napján megnyitandó országgyűlésre Budapest székesfővárosunkba egybehívjuk.

Mínekfolytán nektek ezennel komolyan meghagyjuk, hogy haladéktalanul megtegyétek mindazokat az intézkedéseket, melyek a törvény értelmében szükségesek arra, hogy az 1874. évi XXXIII. és 1899. évi XV. törvény-cikkek által rendelt módon és a fennálló törvények által meghatározott számban megválasztandó képviselőitek ezen az országgyűlésen megjelenhessenek és a törvényhozás a mondott napon és helyen akadálytalanul megindulhasson.

Kikhez egyébiránt királyi kegyelmünkkel kegyesen hajlandók maradtunk.

Kelt Bécsben, 1906. évi április havának 8-ik napján.

Ferencz József s. k.,

Wekerle Sándor s. k.

*

39,200 - 1906.

Körrendelet

valamennyi központi választmánynak.

Ő császári és apostoli királyi Felsége a jövő 1906—1911-iki országgyűlést az 1906. évi május hó 19-ik napjára legkegyelmesebben egybehívni méltóztatván: egyidejűleg intézkedtem, hogy a kegyelmes királyi meghívólevelek a törvényhatóságoknak és az önálló képviselőküldési joggal felruházott városoknak, illetve községeknek a mai napon megküldessenek.

Tekintettel ezen legfelsőbb elhatározásra, az 1874. évi XXXIII. t. cikk 56. §-ának rendelkezéséhez képest az általános képviselőválasztások megtartására a folyó évi április hó 28-ik napjától bezárólag május 8-ik napjáig terjedő tíz napi határidőt tűzöm ki.

Midőn erről a (czimet) értesitem, egyuttal felhívom, hogy az idézett törvény-cikk 57. és 58. §-aiban foglalt rendelkezésekhez képest a kegyelmes királyi meghívólevélnek a közgyűlésben (képviseletestületben) történt kihirdetése után következő napon okvetlenül összeülvén, az általános választások napját a fentebb meghatározott 10 napi határidőn belül tűzze ki s az 1874. XXXIII. törvény-cikk 59., 60., 61. §§-ok szem előtt tartása mellett tegye meg mindazokat az intézkedéseket, melyek a czim feladatát képezik, egyidejűleg az idézett törvény-cikk 62. §-a értelmében, ugy ezen törvény-cikk 68. 75. §§-ai, valamint az 1899. évi XV. törvény-cikk 153., 155. és 156. §§-aira való figyelemmel, az előirt tartalmu hirdetmény kibocsátásáról gondoskodjék s annak szövegét a vonatkozó ülési jegyzőkönyvbe szószerint vegye fel.

Mínthogy a most megtartandó általános képviselőválasztások alkalmával ugyanazok az irányadók, amelyek a két legutóbbi általános képviselőválasztás alkalmával már érvényben voltak, ezuttal a részletekre kiterjedő utasítás mellőzésével a czimet hivatali elődeimnek az 1901. évi szeptember hó 10-én 98,976. és az 1905. évi január 4-én 292. szám alatt kibocsátott körrendeleteiben foglaltak szigoru betartására hívom fel.

Az országgyűlési képviselőválasztások megtartására vonatkozó összes intézkedéseit pontosan ülési jegyzőkönyvek másodpéldányát esetről-esetre, legkésőbb azonban az ülést követő napon, — mulhatlanul terjessze fel.

Budapestben, 1906. évi április hó 8.

Andrássy Gyula s. k.

Hazánk lakásügye.

Irta: Geml József, Temesvár szab. kir. város főjegyzője.

Wildner Ödön dr. fővárosi fogalmazónak a légi lakáskongresszusról írt, közleménye szerint az összes kongresszusi referenseknek alapmotivuma az volt, hogy az olcsó lakások létesítése érdekében mindenütt „történik, történik, de még többnek kell történnie“, mindenki több panaszszal mint hivalkodással állt elő s mi magyarok mégis e referádákat hallva és olvasva, többször elgondoltuk: bárcsak panaszaink közepette, mi is úgy dicsekedhetnénk szerény tetteinkkel, mint ez országnak nemes elégtelenséggel eltelt képviselői tették. Azonban ránk magyarokra is lehet alkalmazni dr. H. Rauchberg tanár szavait az osztrák küldöttekről: „E tárgyalásokat azzal az érzéssel hallgattuk, mint aminővel egy szegény ördög zárt ablakon át nézi a bent folyó dus lakmározást“.

Valóban őszinte csodálattal tölthet el mindenkit az a vállvetett törekvés és tevékenység, melyet a művelt nyugat országokban állam, község és társadalom, az előző fejezetben körvonalozott sikerrel kifejtének és csakugyan gondolkodóba kell esnünk azon óriási feladat fölött, mely hazánkra vár, ha majd szép álmunk, az ipar és kereskedelem rohamos fejlődése valóra válva, a szociál-reformok egész sorozata s ezek között a munkás-lakásügy egyszerre zúdul ránk.

Eddig hazánkban egyetlen törvény nincsen, mely a városi lakásszükség enyhítésére intézkedéseket tartalmaz. Pedig a baj nálunk már most is megvan; a magánkezdeményezés, mint minden téren, itt is gyöngye, itt is mindent az államtól, a hatóságoktól várnak; de ez utóbbiak is igen lomhán mozognak. S lanyhának mondható a kérdés napirenden tartása a hazai szociál-politikai irodalomban is.

A közhatalóságnak tehát nálunk a lakáskérdésben eddig vajmi kevés szerep jutott; van ugyan egy európai színvonalon álló *közegészségügyi törvényünk*, melynek azonban egyik lényeges hibája az, hogy a közegészség ügyét nem jelenti ki állami feladatnak, a másik pedig az, hogy a benne lefektetett elvek pontos végrehajtásáról nincs kellő gondoskodás, a közegészségi érdekek ápolása és gondozása tisztán a városok és községek jóakarására lévén bízva. Van ugyan továbbá a *városoknak építési és egészségügyi szabályrendeletük*, s ezek többé-kevésbé hiven ölelik fel az építkezés és tisztaság technikai követelményeit, gondoskodnak a magánjogi érdekek megóvásáról és a tűzrendészeti tekintetekről is, de ha a községnek és köztisztaságnak közintézmények berendezésével (csatornázás, vízvezeték) való gondozásáról, vagy ha egészségtelen lakásoknak kilakoltatásáról s ezzel kapcsolatban lakás pótlásról, utcák szélesítéséről, városrendezésről van szó, akkor a városok, mivel teljesen magukra vannak hagyatva és a folyton növekvő állami funkciók ellátásának terhe alatt görnyedeznek, tehetetlenül állanak az anyagi helyzetükkel arányban nem álló feladattal szemben.

A *kisajátításról szóló 1881. évi 41. t.-cz. 1—3. §§-ai* alapján a községeknek és városoknak van ugyan kisajátítási joguk közérdekből, némely közhasznú középítkezések létesítése céljaira, a törvény 4. és 22. §§-ai pedig azonfelül Budapest székhelyének akkor is adnak kisajátítási jogot, ha közművelődési, szépészeti vagy bármely közcélra szolgáló *középületek létesítését*, vagy czélszerűbb berendezését akarja elérni, valamint ha az utcák és terek szabályozása esetében, a meg nem felelő és az utca-

vonalból kieső épületeket, vagy ezeknek egy részletét kell kisajátítani, de arról hiába keresünk rendelkezést ebben a törvényben, vagy a közegészségügyi törvényben, amint ez például Angliában van meg, hogy a közegészségellenes laképületek lebontására is megilleti a városokat a kisajátítási jog, annál kevésbé pedig azt, hogy ilyen esetben a kisajátítási ár a város javára csökkenthető.

Ilyen viszonyok között hazánk vidéki városaiban modern lakásviszonyokról a régi városrészek összezsufolt, magas házsorai közt, melyek keskeny utcáiba és szűk udvaraiba alig téved be a szellő és napsugár, alig lehet szó, mert itt a közhatalóság, — már t. i. a város — képtelen a lakások egészségellenes állapotát megszüntetni, — s itt legfeljebb a háztulajdonos enyhítheti azt valamiképen.

Midőn tehát lakásainkról és ezek egészségügyi követelményeiről van szó, akkor *modern értelemben csak olyan lakásokról beszélhetünk, melyek vagy a czél-
nak megfelelő helyen újból épülnek, avagy város-
részek keletkezése folytán létesülnek.*

A *új házak és új városrészek keletkezését az állam adókedvezmény által támogatja ugyan*, de ebben is elég szűkmarkus ezzel sem igyekszik a lakásnyomort enyhíteni, mert az 1896. évi XXIII. t.-cz. az általános házbéradó alá tartozó nagyobb városokban — tehát nem mindenütt — az új épületeket 15 évi házadómentességben részesíti, azonban a lerombolt házak újból felépítésére nézve csupán 12 évi házadómentességet engedélyez, holott a nagyobb városokban épen az egészségtelen régi házak kipusztítását kellene inkább istápolni. Igaz, hogy ez a törvény a *nagyobb terjedelmű és kiváló fontossággal bíró városrészrendezések végrehajtása esetében* az ott felépült emeletes lakóházakra nézve még további 3 évi, vagyis *18 évi házadómentességet helyez kilátásba*, de már ezt a kedvezményt eddig csak nagyon korlátolt mérvben adta meg a kormány, a jövőben pedig egyáltalában nem adhatja meg, mert a törvény hatálya e tekintetben csupán azokra az épületekre terjed ki, melyek 1905. évi december hó végéig épülnek.

Reméljük azonban, hogy a magyar törvényhozás bölcsessége figyelembe fogja venni a törvényhatósági városok polgármestereinek 1905. évi szeptember hó 11-én Pancsován megtartott értekezletéből *Temesvár város polgármesterének indítványára* felterjesztett kérelmeket és egyrészt *kiterjeszti a kisajátítási törvény 4. és 22. §-ai* alapján csupán a székesfővárost megillető jogokat a vidéki városokra is, másrészt pedig az új városrészek keletkezésénél kilátásba helyezett *18 évi adómentességet megadja az 1906. évtől kezdve további 15 éven át.*

Ellenben kedvezően alakultak már eddig is hazánkban a földművelő nép lakásviszonyai. A 18-ik és 19-ik században birtok-hasznosítási célokból eszközölt állami és magántelepítésekkel eltekintve, a törvényhozás és a kormány egy évtized óta nemzetgazdasági és szociális fejlődésként is gondoskodik a földműves nép felsegélyezéséről és a gazdasági munkások anyagi helyzetének javításáról és emberséges lakásokról. Az 1894. évi V. t.-cz. alapján *6 millió koronás telepítési alap áll a kormány rendelkezésére*, melynek jövedelméből az 1903. évig 16 telep keletkezett 42,369 kat. földnyi területen s ezekben 1103 gazdálkodó és 15munkás telepes lakik és gazdálkodik. A területeket legnagyobb részt kincstári erdőkből hasítják ki, de a kincstár e célra már számos magánbirtokot is szerzett meg. A telepesek 10—80 holdas parcellákat nyernek, a mérsékelt vételárnak

10—20 év alatt 4—5 % kamattal való törlesztése mellett; az egyházi, kulturális és közigazgatási terheket a kormány részint teljesen átveszi, a templomot, paplakot, iskolát, községházát állampénzből létesíti, részint pedig segélyeket engedélyez e célokra; továbbá felmenti a telepeket az 5% iskolaadó fizetése alól és kedvezményes árban átenged a telepes községeknek tenyészállatokat, gyümölcs- és díszfa-oltványokat és amerikai szőlőoltványokat. Sajnos, hogy az állam telepítési tevékenységét nem egészíti ki a magántevékenység is, habár erre a telepítési törvény módot nyújt. Az utóbbi években a földmiv. miniszterium **nemcsak** a telepes, hanem más községekben is támogatja az olcsó és egészséges gazdasági munkás- és cselédlakások építését oly módon, hogy egyes községeknek 5000—40,000 korona államsegélyt engedélyez munkásházak létesítésére. Az 1903 végéig adott 175,000 korona segélyösszeg felhasználásának módja az, hogy a jelentkező tisztességes, igyekvő embereknek ismert munkások, illetőleg azoknak sorshuzás útján kiválasztott része, lakház építése céljára 200—600 korona, 10 évi lejáratu, kamatmentes kölcsönben részesülnek.

Arra nézve, hogy a községek miként járnak el az államsegély felhasználása mellett a munkáslakások tényleges létesítése körül, álljon itt néhány példa.

Békés vármegye 1903. évben 20,000 korona államsegélyt nyervén, ezt *Békés község* részére adta ki, mivel a gazdasági munkások hajléktalansága leginkább Békésen mutatkozik, amennyiben 1300 munkáscsalád van lakás nélkül! (Talán saját ház nélkül?) A vármegye megkivánta azt, hogy a község anyagi erejéhez képest maga is hozzon áldozatot, nevezetesen, hogy nagyon mérsékelt áron engedjen át a munkásoknak 300 □-öles házhelyeket, továbbá ingyen vagy előállítási áron adjon nekik az alapra téglát, a falhoz vályogot vagy III. oszt. téglát és a tetőre cserepet. A segélyt az előjáróság és a kisbirtokosokból alakított bizottság a jelentkezők közül a törekvő munkásoknak esetleg sorshuzás útján osztja ki, főtekintettel arra, hogy a segély visszatérüljön. A segély legnagyobb összege 600 korona, mely 12 éven át 10%-os annuitással törlesztendő; a 2 év többlet kamat fejében számíttatik.

Csongrád vármegyében Szentés városának jutott 1903. évben 40,000 korona államsegély. Ezt a város a megye által megállapított kamattal, a legszegényebbeknek pedig kamatmentesen nyújtja és pedig családok mezőgazdasági vagy ipari munkásoknak, gazdasági cselédnek vagy kisiparosoknak, akiket a város egy külön bizottság közbenjárása mellett sorshuzás útján kijelöl és akiket azután a város az alábbi egyéb kedvezményekben is részesít. Ugyanis a város munkásházak építésére a kültelken 65,866 □ ölnyi (41 hold) területet jelölt ki, melyből utterületre 23,264 □ öl, 166 telekre (240 □-öllel) 41,002 □-öl és anyagtermelő helyre 1600 □-öl esik. Ezt a területet a község 15,000 korona költséggel egyengettet, vizteleníti és téglajáráddal látja el. A 166 házhelyet a kijelölt munkások négyszög-ölenként 1 korona, vagyis 240 kor. árban kapják s a vételárra 20 koronát előre fizetnek, a fennmaradó összeget pedig 10 egyenlő 22 koronás évi részletekben kamattal törlesztik. Az összes telek-vételár tehát 39,840 koronát tesz ki. Ezenfelül az építetőknek a város a téglát 1000 darabonként 18 korona árban adja el akként, hogy a vételár 10 év alatt kamatmentes egyenlő részletekben törlesztendő. A telek a lakóház felépítése után a telekvételi és segélyösszeg jelzálogi biztosítása mellett a vevők nevére telekkönyvileg átíratik, de egyuttal telek-

könyvileg feljegyeztetik az a kikötés, hogy a telek öröklés tárgyát képezheti ugyan, de 5 éven belül el nem adható.

Kolozsvármegye 1905. évben a nyert 100,00 korona államsegély felhasználásával *munkásházépítési alapot szervezett* és az alapot 3000 koronával növelte, egyuttal pedig szabályrendeletet (L. Magyar Közigazgatás 1905. évi 10) alkotott, melynek értelmében az alap kizárólag munkásházak építésének támogatására használható fel olyan községeknél, hol leginkább fennforog annak a szüksége. A segélyezés akként történik, hogy a vármegye, ha ajándék-képpen jutott a telkekhez, ez ingyen engedi át, ha pedig a segély terhére telket szerzett, ezt félárban adományozza, az államsegélyből építési anyagokat szerez be és az építetőknek beszerzési árban engedi át, valamint az építésre munkavezetőt küld ki az alap költségén. A segélyezett munkás tehát kaphat legalább 200 □-ölnyi telket ingyen, vagy félárban, 500 korona erejéig építési anyagot a beszerzési áron, a vételárat pedig 10 év alatt félévi részletekben, kamatmentesen törleszheti. Segélyben csak mezőgazdasági munkások, napszámosok vagy gazdasági cselédek részesülhetnek, ha családok emberek, házuk vagy telkük nincsen keresetképesek, büntetve nem voltak, erkölcsös, jó magaviseletű munkaszerető emberek és nem részegesek. A nyert telek a segély teljes törlesztéséig, illetve 10 évig el nem adható, az épületek pedig 10 éven át bérbe nem adhatók, de öröklés tárgyát képezhetik. Visszavételi jog illeti a vármegyét a telek és épületre nézve, ha a segélyezett az építést nem az előirt módon teljesíté, ha az épületet jó karban nem tartja vagy 10 év alatt bérbe adja, ha két évi törlesztési részlettel hátralékban marad, ha büntetett vagy vétség miatt hivatalvesztésre ítéltetett. A visszavételi jog gyakorlása esetén a megye egyoldalulag állapítja meg, hogy a segélyezettnek visszafizet-e valamit vagy sem. A visszavett ingatlan más érdemes munkásnak engedtetik át. A segélyösszegek, a jelzett tilalmak és feltételek telekkönyvileg biztosíttatnak.

Ezek a példák mutatják, hogy az agrár-szociálisztikus mozgalmaktól telített vármegyék és községek elismerésre méltó módon törekszenek a kormány akcióját támogatni, mely bizonyára meghozza a jó eredményt, mert az a vagyontalan munkás, aki tisztán az ő megbízhatósága alapján, községének és az államnak jóakaró támogatása útján családjával együtt biztos otthonhoz jut, továbbra is hű fia és munkás polgára marad hazájának.

Agrár államhoz méltóan a kormány figyelme kiterjed a földmivelő nép anyagi viszonyainak *egyéb szociálpolitikai intézkedések által való javítására is*, ami közvetve szintén hozzájárul a szegény gazdasági munkások lakásnyomorának enyhítéséhez. Az orsz. gazd. munkás- és cselédsegély-pénztár mellett 1901. év óta egy fontos szociálpolitikai feladatot a felséges uralkodóház és a kormány anyagi támogatása teljesít; az 1898. évi II. t.-cz. a gazdasági munkások és munkaadók jogviszonyait szabályozza; 1899. év óta a hatósági munkaközvetítés működik sikeresen; állami támogatásban részesülnek a tej- és pinczeszövetkezetek. Egyes vidékek kiváló gondozást élveznek; így a Kárpát hegyvidék gazdasági helyzetének javítására tett intézkedésekkel máris sikerült a kiscgazdák tekintélyes részét az uzsoratarozásukból kifolyó vagyoni tönkrementéstől megmenteni, számos családot a kivándorlástól visszatartani, ezeknek megélhetését javítani, sőt sok helyen állandóan biztosítani. Hasonlóan kedvező kísérlet történik a Székelyföldön tapasztalt gazdasági hátramaradás ellensúlyozására.

(Folyt. köv.)

A háborgó Vezuv.

A kíváncsi turisták kirándulási helye: a Vezuv teteje, borzalomnak és pusztításnak vált rettenetes kohójává. A nyugodt pöfékelés helyett lángoszlop lobog a kraterből és a lejtőkön izzóan, sisszorgó nessel, utjában mindent elborítva, eldöntve, ömlik a láva. Elpusztult falvak, menekülő emberek, ijedten bögő barmok, pusztulás, rémülés és kétségbeesés mindenfelé.

És mindez a világ egyik legszebb panorámájának keretében, a teljes pompában virágzó tavasz évadján, a pezsdítő, éltető nap aranyos ragyogása alatt. És a közvetlen közelben egy hatalmas város, a legnagyobb és legnépesebb Olaszország összes városai között, tele az emberi haladás alkotásaival, a technika vívmányaival, rengeteg forgalommal. A világ lehangosabb városa és hangos most is, de nem az élet vidámságától, hanem a rettegés jajveszékelésétől. Mert meg-megdübörög a föld, meginognak a házak és az emberek immár nem úgy gondolnak Pompejire, mint idegenek odacsábítására szolgáló muzeumra, hanem mint a sors példájára. Nápoly környékén Pompeji katasztrófájának a szelleme jár és a föld mélyében lakozó erők elszabadulva, zsákmányra törnek.

És erre kell gondolnia a távoli szemlélőnek is. Az ember kényelmére berendezett paradicsomi környezetnek és a Vulkán romboló kitörésének ellentéte eszébe juttatja mire oly keveset gondolunk, hogy mily gyöngye az ember minden műve és mily hatalmas a természet ereje. Egy pillanat és századok alkotásai hevernek romokban; egy rázkódtatás és mindaz, amit emberi munka emelt, ami körül emberi ambíció csatázott, sőt maga az ember is oda van. A felszakadozott föld mélységei magukba nyelnek viruló telepeket, az olvadt kő és a hulló hamu elborít házat, keretet, állatot, maga alá temeti az élet szükséges és diszító felszereléseit, sőt magát az életet is.

Az emberi fejlődés valójában folytonos harc a természet ellen és a haladásnak az a fokmérője, hogy az ember mennyire tudja függetleníteni magát a természet hatalmától. Védekezik a hideg és a meleg ellen, termékenységre kényszeríti a földet, szolgálatába fogja a vizet, a tüzet, a vas szilárdságát, a gőz feszítő erejét, a villamosság tova-terjedését; de meddig? Csak a részletekben diadalmaskodhatik; a nagy egészet tekintve most is, mint bármikor, védtelenül, kényre és kegyelemre ki van szolgáltatva az elemek hatalmának, a természet győzhetetlen erejének, mely világokat teremt és világokat söpör el. Kissé mindenütt úgy vagyunk, mint a régebbi hajósok, akik a tengeren egy virágzó szigetre akadtak, ott megtelepedtek, hajlékot építettek, szántottak, vetettek, mignem egyszerre a sziget megmozdult és alámerült. Óriási, őskori allatnak a hátán voltak, mely hosszú ideig pihent a víz felszínén, de egyszerre megunt a veszteglést és vége volt a szép szigetnek. Körülbelül ilyen alapokon nyugszik minden építményünk. Nem tudjuk, mi a támasza és meddig tart. Egy dördülés, egy megrázkódás és hiúság volt minden munka, haszontalan minden iparkodás, — a természet lerázta magáról, amit emberkéz reá épített.

Hirek.

— A színház új tagjai. Virágvasárnap elmúltával a debreczeni színház tagjai közül többen elutaztak. Helyettük Zilahy igazgató a vidéki színészek legjavát szerződtette. Az új színészek, akikkel a társulat bővült, a következők: P. Lukács Juliska hősnő, Bay László bariton, Fekete

Oszkár karmester, Bérczy Ernő lyrai szerelmes és bonvivant, Uray Miczi szende, Karacs Imre tenor. Ezenkívül az új civil zenekar is megérkezett. A társulat új tagjai a jövőhéten mutatkoznak be a közönségnek.

— A város rendkívüli közgyűlése. Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága f. hó 12-én délután 3 órakor rendkívüli közgyűlést tartott Kovács József polgármester elnöklésével. A közgyűlésnek egyetlen tárgya volt: az ország főrendeit és képviselőit a folyó évi május hó 19. napján megnyitandó országgyűlésre egybehívó s az országgyűlési képviselők választására a törvényes rendelkezések meglételét elrendelő legkegyelmesebb királyi leirat kihirdetése. A közgyűlés a kihirdetés után véget ért.

— A királyi biztos felmentése. Ő Felsége Naszády Iván Hajdu vármegye és Debreczen sz. kir. város királyi biztosát hű szolgálatai elismerése mellett felmentette.

— A kaszinó közgyűlése. Városunk ezen előkelő társasköre a héten tartotta meg évi rendes közgyűlését. A közgyűlésen Szunyoghy Sándor elnökölt. Meleg szavakban üdvözölte az egybegyűlteket, majd a jegyzőkönyv hitelesítésére Sárvány Lőrincz és Petzkó Ernő tagokat kérte fel. Először a titkári jelentést terjesztették elő, mely a kaszinó szép virágzásáról tett tanubizonyosságot. Azt egyhangulag tudomásul vették. — Ezután a jövő évi költségelőirányzatot fogadták el, amely a Kaszinó költségeit 34.580 koronában tünteti fel. Ezután került a sor tizenkét kilépő választmányi tag helyének betöltésére. A közgyűlés a kilépőket újból megválasztotta. Ezek névsora a következő: Békéssy László, Géresi Kálmán, dr. Irinyi István, Kernhoffer József, Komlóssy Arthur, Komlóssy Dezső, Kölcsey Sándor, dr. Petzkó Ernő, Rickl Antal, Szepessy Antal, Szögyény János, Zádor Lajos. A közgyűlés ezután betöltötte a Bernáth Elemér, Karap Mór, dr. Sárvány Gyula halálával, valamint a Naszády Iván és Tolnay Kornél kilépésével megüresedett választmányi tagsági helyeket. Ezen helyekre megválasztottak: Lestyán Adorján, Csanak József, Király Gyula, Uhlarik Béla és dr. Szász Adolf.

— A Csokonai-kör és a kultuszminiszter. A debreczeni Csokonai-kör első alelnöke: Komlóssy Arthur indítványt terjesztett a választmány elé, hogy feliratban üdvözölje Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi minisztert. A választmány az indítványt nagy lelkesedéssel elfogadta.

— Meghívó. A Csokonai-kör f. hó 12-én, csütörtökön d. u. 4 órakor a Csokonai-házban választmányi ülést tart. 1906 ápr. hó. Tárgy: 1. Diószegi és Fazekas emléke. 2. Jelentés a Jókai-emlékünnepről. 3. Az emlékkertek rendezése. 4. Folyó ügyek.

— A Siemens—Schuckert cég dicsérete. A pozsonyi kereskedelmi és iparkamara a Siemens—Schuckert cégről Debreczen város tanácsának azt írja, hogy a kamara jó tudomása, valamint a cégnek pozsonyi gyártelepén eszközölt helyszíni vizsgálat szerint a nevezett vállalat, amely teljesen önálló magyar részvénytársaságot képez, gyárának modern berendezése és felszerelése által minden tekintetben képes a viszonyaink között szükséges legnagyobb villamosközpontiállomások kifogástalan elkészítésére, amint-hogy a gyár már eddig is több város számára is készített ilyen villamos központi kerendezéseket.

A kamara továbbá igazolja, hogy a magyar Siemens—Schuckert művek a gyártáshoz szükséges nyersanyagokat és fél gyártmányokat kizárólag hazai cégektől szerzi be és hogy egész üzemvitelük és magatartásuk magyar hazafias szellemtől van áthatva, minélfogva a kamara megnyugvással és igen melegen ajánlja a nevezett céget.

— Egy emberbarát szobra Temesvárott. Temesvár ércszobrot emel Sailer Antalnak, a nagy emberbarátnak. A szobormű, melyet Ligeti Miklós alkotott, Temesvár legszebb szobra lesz. A leleplezés ünnepélye pünkösdi vasárnap fog szép ünnepélyek között megtörténni. Ugyanekkor a délvidéki emberbaráti s gyermekvédelmi egyesületek gyermekvédelmi kongresszust rendeznek, melyhez már a gyermekvédelem több országos tekintélyű vezetője előadást

jelentett be. A nőegyletek országos szövetsége ugyanaz időben tartja közgyűlését Temesvárott.

— **Ki akar olcsón nyaralóhoz jutni?** Szepesbela város képviselőtestülete a szepesbélai cseppkő barlang közelében Barlangligeten rendkívül olcsón enged építkezni. A feltételek a következők:

I. Faépitmények 25 évi birtoklási joggal.

A város ezen épületekhez az összes faanyagot nyers állapotban az erdőben ingyen, a szükséges mennyiségű zsindelet, téglát és meszet előállításí áron adja. Az egész építmény magán célra használható.

II. Faépitmények 30 évi birtoklási joggal.

Az építkezési anyagok kiadására ugyanazon feltételek állanak.

Ezen épület a tulajdonos által bérbe adandó.

III. Örökbér mellett.

Az összes építkezési anyag árjegyzék szerint szolgáltat ki. A beépítendő telek után 100 méterenként 30 kr. örökbér fizetendő évenként. A felülépitmény telekkönyvi átörökösíthető tulajdoni jogon birtokoltatik. Tulajdonos kötelezve van egy bizonyos számú lakrészt bérbe adására.

Örökbérleti feltételek mellett csupán magánhasználatra való építkezésekre is adatik engedély.

Valamennyi feltételek mellett építkezőkkel szerződés kötöttek.

Barlangliget a Tatrahegyláncz keleti kiágazásában, a zsdjasi hágó Kotlina völgyében fekszik. A Poprád-völgyi vasut, Szepesbela-Barlangliget (gyorsvonatok) és Szepesbela melletti Keresztfalu-Szepesbela (személyvonatok) állomásaitól bérkocsin 1 óra, omnibuszon, mely csak a gyorsvonatokhoz csatlakozik, 1 és negyed óra, gyalog pedig 2—2 és fél óra alatt érhető el Barlangliget, mint klimatikus gyógyhely vizgyógyintézet javasolva van: vérképződési zavaroknál, vérszegénység, idegbántalmaknál, idegfájdalmaknál, ideggyöngeségeknél, szívbántalmaknál, idült csúzos bajoknál, idült gyomor- és bélhurutoknál, váltóláz, továbbá súlyos betegségek után üdülés és erősödés céljából, valamint utókurának Karlsbad, Farcensbad, Marienbad után.

Levegője pormentes és tiszta, ritka szépségű fenyvesek ózondus árnyéka menedéket nyújt a nap meleg sugarai ellen, a havas hidegét pedig a völgy védett fekvése mérsékli. A lakások egészségesek, a fürdő berendezése mintaszerű és úgy a lakás, mint az ellátás olcsó. Van társalgója, olvasóterme, zongorája, croquet, lavn-tenisz, tekepálya és tornahely, zenekara stb. Külön szórakozást nyújt a vadászat és halászat.

Lapunk felelős szerkesztője szívesen szolgál prospektusokkal és felvilágosítással a telekszerzésre és építésre nézve.

— **Halálozás.** Wittchen Ernő dr. városi közkórházunk nagykézsültségű orvosdoktora f. hó 7-én rövid betegség után elhunyt. Hült tetemeit szepesszombatra szállították. Nyugodjék békében.

— **Arverés a vasutnál.** A városi tanács értesíti az érdeklődőket, hogy a vasuti kocsiban és állomási helyiségekben elhagyott tárgyak, u. m.: bőröndök, táskák, kalapok, esernyők, botok, ruha- és fehérneműek stb. Debreczen podgyászfelvételei helyiségében április 18-án reggel 9 órakor fognak eladatni.

— **Czipőtisztító vállalat.** Markovics Sámuel azon kéreessel fordult a tanácshoz, hogy engedné meg egy czipőtisztító vállalat felállítását. A rendőrfőkapitányság javasolja az engedély megadását, folyamodónak azonban azon óhaját, hogy erre kizárólagos jogot nyerjen, nem véleményezi, mert ezen vállalat nem jár nagy befektetéssel.

— **Április hó 15-én megnyílik a nagyerdői gyógyfürdő.** Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegviz kurára mesze idegenbe, tengerpénzt áldozva, holott a hidegvizgyógyimódot ép úgy használhatnák a Nagyerdőn, hol a vizgyógyimód minden modern eszköze, a fürdőbérő elismert szaktudománya, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésükre áll. A fürdőbérő Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern hygienia minden eszközével és oly olcsón kuráltathatja magát mindenki, mint sehol a világon. A víó alkalmazása gyógycélokra, hőmérsék-, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknel eredménnyel alkalmazhatjuk. Általában a vizgyógyimód edzőleg, éltetőleg és erősítőleg hat. Az anyagcsere fokozódása, az idegrendszernek kedvező befolyásoltatása által a beteg szerveknek megváltozott működésük idéztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zárandó ki a hidegvizgyógyimód alól. A fiatal szervezet erőteljesebben fejlődik és gyarapszik mellette, míg a magasabb korban a hanyatló erőket felélenkíti és a lassan működő szerveket felfrissíti. Eredménnyel alkalmazható tehát a vizgyógyimód és annak különféle alakja:

1. Súlyos betegségek utáni elgyengüléseknél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a légzőszerveknek hurutos állapotra való hajlamánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. vérszegénység-, sápkór-, kövérség-, köszvény-, görvélykór- és cukorvizelésnél. 4. Gyomor-, bél- és májbetegségeknel. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértolulás- és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. 7. Az idegrendszer megbetegedéseinel, a neurastheniánál, ennek sokoldalú jelenségeinel, a mint: fejförccs, szédülés, fejnyomás, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szívbántalmak, a gyomor-, bél- és nemi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basedow-féle betegségnél, görcsös és hűdéses állapotoknál. — A nagyerdői hidegvizgyógyintézet modern és célszerű berendezése, fekvése és kitünő puha vize fölötte alkalmas tényezők a vizkurának sikeres használatára. Fővárosi szakértői személyzet végzi a teendőket, az árak mérsékelték. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 5—8 óráig; nőknek: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig. Kiki keresse meg elvesztett egészségét a nagyerdői hidegvizgyógyintézetben

Villamos csengők, telefonok, villámhárítók berendezését minden terjedelemben, javítását és évi gondozását legjutányosabban és jótállás mellett eszközli FÖLDVÁRI L. debreczeni első elektrotechnikai vállalata Kossuth-utca 1. sz. (az udvarban). Villamos felszerelések, zseb-lámpák, kerékpárok és alkatrészek raktára.

Képes árjegyzék ingyen.

Telefon-szám 168.

Uri divat, kalap és fehérnemű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piacz-u. 44. dr. Ujjfalussy-ház. Angol női bluzsokat, férfi fehérneműeket és kelen-gyékét mérték szerint a legszebb kivitelen készit.

TELEFON 308.

MELOCCO PÉTER

TELEFON 308.

GYŐR. ~ ~ ~ BUDAPEST. ~ ~ ~ DEBRECZEN.

Képviselő: Debreczen és Hajdumegye részére: LUKÁCS VILMOSNÁL, Hatvan-utca 5.

Márványmozaiklap.
Műkő- és Cimentárugyár.
Beton és vasbeton.
Építési vállalat.
Átereszek készítése.

Szabadalmazott géppel gyártott **kar-**
mantus és **csömöszölt** Cze-
mentesövek, Csatornázás.
Beton és Granitto Ferrazo burkoló
munkák.

Lukács Vilmosnál kaphatók rendkívül olcsó áron
a JOHN-féle kéménytoldó,

mely minden kémény huzatát megjavítja, füstzaklatást megszüntet.